

פסח

פרשת השבוע הינה פרשת "צ"ו" (בחומש יקרא), העוסקת בדיני הקורבנות. שבת זו - שבת שלפני ליל הסדר, נקראת גם בשם "שבת הגזול", זכר לנס הנגדל שאירע לבני ישראל במצרים.

השבת לא נעסוק בפרשת השבוע, אלא בלבד הסדר ובהגדה של פסח.

מהו ליל הסדר?!

ليل הסדר הוא מעין אירע אוֹרְ-קוֹלִי-קוֹלִינָרִי חוויתי, המעביר את תחושות וסיפור הגלות והגאולה, מדור לדור.

בבסיס הסדר עומדת תחושת המשפחה וה"ביחד" וכן העברת המסורת והמורשת מדור לדור. חשוב לנצל את ליל הסדר להעמקת אחידות המשפחה ולהזיזק המעמד החינוכי והערבי של הדורות הקודמים והבוגרים - הסברים וההורים.

המצויה העיקרית בליל הסדר היא "והגדת לבן ביום ההוא" (שםות י"ג). מסביר לשלחן המשפחה נערך מפגש יהודי שחלקו השוניים מבטאים את סדר היום של המשפחה: ישיבה משותפת של כל חלקים המשפחה, שייחה פתוחה ודיוון על ערכיהם, סעודה, שירה ושמחה. הלילה הזאת אמרה להשפיע על כל לילות השנה. הסעודה הזאת היא דוגמא לחיים משפחתיים בריאים וטובים.

ليل הסדר איננו מפגע משפחתי (מה יהיה עם החותנת, או הגישה הלא נחמדה וכדומה....) או קלורי (כמה נשמין בפסח הזה...), כפי שמנסים לצирר אותו בכל התקשורת. הוא גם איננו משחו דוסי-ארכאי - היטורי, שעבר עליו הכלת, אלא לילה קסום העוסק בחכמי הלידה והיצירה של עם ישראל וביציאתו הניסית מגלוות גאותה.

יציאת מצרים היא המאורע המכונן של עם ישראל (ובהמשךו - מתן תורה והכניסה לארץ). אולם, בכך לא נגמר העניין.

ليل הסדר הוא בהחלט לילה אקטואלי ומודרני, העוסק גם בנושאים הנוגעים לחיינו היום-יומי, כגון:

- סוגיות חינוכיות ודרבי ושיטות החינוך.
- העבודות המודרנית היומיומית של כל אחד מאיתנו והצורך למצוא זמנים של חירות ואיכות.
- תנאי העבודה והשכר של העובדים המודרניים - עובדי הקבלן.
- "זה היא שעמدة לאבותינו ולנו" - השגחתו של הקב"ה שעמدة לנו בעבר, יהיו רצון שתעמדו לנו גם הלאה, לקרה האתגרים והסיכון שעוד מחייבים לנו עם שכינו...

וכל אחד יוסיף משלו ברוח זו.

убור מי נכתבת הגדה של פסח?
ההגדה (לשון היגד ודיבור), היא הכלוי של ההורים לקיים את מצוות "והגדת לבן ביום ההוא" - להעביר את המסורת והמורשת מדור לדור.
ההגדה נכתבת לאב, המספר אותה לבנו. כל עניינו של ליל הסדר הוא בספר לבנים את מה שקיבלו לנו מאבותינו, ולהעביר להם את ההפיד הנצחי של עם ישראל, שעובר מדור לדור כבר שלושת אלפים שנה.
ليل הסדר הוא הזדמנות להיות קשובים לילדינו, להבין מה באמת חשוב להם, ולהעביר אליהם את הערכים שבאמת חשובים לנו.

ומה נגיד ונאמר לבנינו בלילה זה?

- שאנו יהודים - כולנו בני איש אחד אנחנו
- שעם ישראלינו אחד ומאחד למורות השונות הנגדולה בלבוש ובמנהגים.
- חשוב לשמר על האחדות והכבוד ההמוני.
- שאת אותה הרגשה טוביה ושמחה שיש לנו כלפי כל יהודי וישראלי בחו"ל, כדי וצריך לישם גם כלפי החבר והשכן בארץ...

- בני ישראל נגלו ממצרים בזכות שמרו על ההיעוד והשוננות שלהם (את הלקחים והמשמעות, כל אחד יפיק לבדו....).

עבשו, כשאנחנו חמושים במצוות, הבה נצלול וניננס לתוך ההגדה.

ליל הסדר כלו נסוב סביב סיפור גאות מצרים הפללית שכלה 10 מכות, יצאה רבתינו לחופשי של עם משועבד, קרייתם ים סוף ואובדנו של כל צבא מצרים הגדול והחזק בים סוף. כל המהלך הזה נועד כדי להגיע לשלבים הבאים של מתן תורה וכניתה לארץ ישראל.

ארסנל הניסים המופלאים נועד להראות למצרים עובדי האלים וגם לעם ישראל כי הקב"ה הוא האלוקים והוא השולט בטבע וביקום כלו.

את העינוי והסבל אנו ממחישים בעורת המרור (סבל) והחרוסת (טיט) יין (דים...) והמצות. וכמוון גם קערתليل הסדר ובה גם - זרוע ובייה (זכר לקורבנות),

להלן סדרليل הפשת:

קדש - קידוש היום, כמוليل שבת, עם תוספות לחג. כוס הקידוש היא הראשונה באربع הcoresot. בהמשך הסדר שותים עוד 3 כוסות של יין.
ורחץ - נתילת ידיים לא ברכה, לפני אכילת הכרפס.
כרפס - אכילת ירק טבול במי מלח לפני הסעודה, כדי לגרום לילדים לשאול "מה נשנה" - מדובר לנווהגים כך. זו פתיחת הסקרנות, לטובת שמיית ולימוד ההגדה.
יחץ - חוצים את האפיקומן - המצה האמצעית. האפיקומן הינו זכר לקורבן פסח, שאף הוא היה נאכל בסוף הסעודה.
 מגיד - מצוות ההגדה וסיפור יציאת מצרים, מתחילה בקושיות שהבן שואל ונתשובתו של האב - "עבדים הינו לפרעה במצרים". ודока בדרך של שאלות ותשובות, כי אז המסר נקלט טוב יותר.

ועתה נברר כמה קטיעים בהגדה:

- **מעשה ברבי אליעזר....** - מתרך כיצד קיימו חכמי ישראל לאורך הדורות את מצוות סיפור יציאת מצרים. גם תלמידי חכמים הידועים את כל התורה כולה, מצויים לחזור ולספר על הניסים.
- **כנגד 4 בנים דברת התורה** - המסר הוא שישנם בניים שונים, שהיננס בעלי דעת ויכולות שונות. אנחנו כהורים וכם נכדים, צריכים למצוא את הדרך ליבנו של כל אחד - בדרך המתאימה לו ולתת לו את המענה המתאים. הבן הכי בעייתי, הוא הבן החמיší - זה שבכלל לא ישב ליד שולחן הסדר ואני רואה את עצמו קשור לא למשפחה ולא לעם. לא למסורת ולא למסורת. שאר הבנים כבר יש יתרון אחד - הם באו והם מוכנים לשם ולחkickיב. עליינו כהורים וכם נכדים להתאים את המסריהם ואת אופן העברתם לאזונו ולרמותו של השומע. בבחינת "חנוך לנער על פי דרכו". ואז - "גם כי יזקין - לא יסור ממנה" - הדברים יתיישבו על ליבו. הבן החכם, מרגיש מחובר אך יש לו שאלות קשות. את הרשות (מיחו הרשות של ימינו!) זה שייתר רוחק ולא מרגיש קשר בכלל (...). כבר יותר קשה לחבר אלינו. אבל היתרון שלו הוא, שהוא נבון וمبין ואולי גם מוכן להkickיב. אצל התם ושאינו יודע לשאול, האתגרים שונים. צריך להעיר ולעורר אותו וליצור אצלם את הסקרנות האינטלקטואלית. האתגר הוא לאסוף את כל המגורים השונים לשולחן סדר אחד, לייצר מכנה משותף ולקשר אותם- אחד לשני, למשפחה ולעם וכן למסורת ולמסורת.
- **מתי קיימת המצווה בספר ביציאת מצרים** - "יובל (אולי) מראש חדש (ניסן)" ?? לא ולא. המצווה היא דווקא בליל הסדר, בשעה שאוכלים מצה ומרור.
- **"זהיא שעמدة לאבותינו ולנו"** - הברית עם הקב"ה והשגתנו עליינו, היא שעומדת לנו ו בזכותו אנו קיימים, למורת כל האיוומים והסיכון.
- **"יוציאנו ה' ממצרים"** - כאן ההגדה מתארת, כיצד הקב"ה נהג לפני המצריים ביד חזקה, בנסיבות השונות..
- **לאחר הביטוי "דים וASH ותמרות עשן"**, מראים החכמים כיצד לכל מכנה היו כמה וכמה היבטים ואפקטים, וכך, כל מכנה נחשבת כ-כמה וכמה מכות.

- "דיננו" - יש כאן פירוט של כל אחת ואחת מן הטובות הגדולות שהקב"ה עשה לנו. הכרת הטוב מחייבת להכיר לא רק בתוצאה הסופית, אלא בכל שלב ושלב.
- "אללו הביאנו להר סיני ולא נתנו לנו את התורה - דיננו". קצת קשה, להגיא עד ההר ולא לקבל את התורה? מה זה שווה? אלא, למדך, שהעמידה של עם ישראל כאיש אחד בלבד בלב אחד לפניו מעמד הר סיני, במצבות של אחדות, גם לה יש ערך מיוחד וגדול בפניהם עצמו.
- "בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאללו הוא יצא ממצרים" - כל אחד נדרש לניסות להתחבר לגלות ולגאולה ולראות אותן מבט עכשווי. גם השמחה וההודיה, צרייכים לנבוע ממוקם אמיתי. כאללו עכשו השחררנו...

רחצה - נטילת ידים לսעודה
מצחיה ומצחיה - אכילת מצחיה לשם ברכת המוציא (כמו בכל ליל שבת וחג) ולשם אכילת מצחיה מצוחה מיוחדת בלילה הזה.

מרור - אכילת מרור, זכר לשבעוד.

קורץ - אכילת מצחיה, ומרור, מטוובל בחזרות.

שולחן עירץ - סעודת החג (סוף סוף.....).

צפון - אכילת האפיקומן - זכר לקורבן הפסח,

ברך - ברכת המזון

הלל - הודייה לקב"ה על כל הניסים

נרצה - סיום. - "חסל סידור פסח כהיכתו". בברכת "לשנה הבאה, בירושלים הבוניה".

כמובן שהדברים הובאו בקיצור ובראשי פרקים בלבד.

את פרטיה הדינניים והמנהגים = לגבי אכילת מצחיה, האפיקומן והמרור ושתייתת 4 הכוסות ועוד, ניתן למצוא בהגדה.

ונרחב בכמה נקודות נוספות (מתוך האתר של ישיבת "מעלות") :

"**ויהיא שעמدة לאבותינו וננו**"
בכל דור קם עליו אויב חדש! האנטישמיות מעולם לא נעלמה, היא רק החליפה שמות ופרצופים. עמים שלמים קמו ונפלו. רבים מהם שמו להם למטרה להשמד, להרוג ולאבד את העם היהודי. סבלנו גזירות נוראיות, ובכל זאת שרדנו!

ניתן לבקש מבני הבית דוגמאות לאירועים שבהם ניסו להשמד את עם ישראל.
פרעה במצרים ועמלק במדבר לפני 3300 שנה, היוונים לפני 2200-2200 שנה, הרומים לפני 2000-2000 שנה, מסעות הצלב לפני 1000-1000 שנה, גירוש ספרד לפני 500-500 שנה, השואה האיומה, האויבים של ימינו.

על הפלא הגדל שבניצחיותו של עם ישראל כותב הסופר האמריקאי מאrk توון:

אם להאמין לסתטייטיקה, מהווים היהודים אחוז אחד בלבד מأוכלוסיית העולם... היה זה אולי טבעי, אולי לא היוו שומעים עליהם אלא לעתים רוחקות. אבל אנו שומעים עליהם, ושומעים עליהם תמיד. המצרים, הבבלים, הפרסים, היוונים והרומיים קמו ומלךו את הארץ, בנסיבות רועשים, ולאחר מכן נפלו... העם היהודי ראה את כולם וניצח את כולם. הוא אינו מגלח לא התנויות, לא מחושי זקנה, לא תשישות איברים ולא התמעדות כוחותיו. כולם בני תמותה - חוץ מהעם היהודי. עמי הגבורה חלפו ואינם עוד, ורק העם היהודי נשאר. מהו סוד נצחיותו של העם היהודי?

בليل הסדר אנו עונים תשובה לשאלתו. סוד נצחיותו של העם היהודי הוא: "הקב"ה מצילנו מידם".
גם אם קשה לראות את השגחת הקב"ה עליו בכל רגע - ממבט על ההיסטוריה אפשר לראות זאת זאת בצורה ברורה. שישים השנים האחרונות הוכיחו לנו פעמיים נוספת את השגחתו של הקב"ה על עמו - מהשואה הגענו תוך כמה שנים להקמת מדינה, ולניצחונות גדולים בזיה אחר זה.
נפתח את העיניים ונסתכל סביב!

חירות - "בכל דור דור..."

אנו קוראים את סיפור ההגדה, וחושבים לעצמנו: כמה מיושן הוא מושג העבדות. בימינו כזה דבר לא היה יכול לקרות. יום אנו אנשים חופשיים.

"בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא עתה מצרים"

בכל שנה מחדש בليل הסדר, אנו צרכים להרגיש שאנו יוצאים מעבדות לחירות.

איך אפשר להרגיש כך? האם אנועבדים? מי משעבד אותנו?

זהו נושא מתאים לשיחת משפחתי - האם אנו באמות חופשיים? האם אנו נקיים מכל עבודות? כדי לעזר ולקיים זיוון בין כל משתתפי הסדר בנושא: "עבדות וחירות והקשר שלהם אלינו".

נקודות שאפשר להתייחס אליהן במהלך הדיון:

האם חופש הוא יכול לעשות מה שאינו רוצה?

האם כל אחד מאיתנו עונה מה שהוא באמות רוצה?

אנו עובדים ימים ולילות כדי להביא כסף הביתה. האם כך אנו רוצים לנצל את הזמן שלנו? אולי

העבודה היא סוג של עבודות?

האם מי שרוצה לעשן, למשל, הוא חופשי?

האם אדם שמן שלא רוצה להפסיק לאכול עוגות הוא חופשי? אולי הוא בעצם משועבד לאוכל?

האם גם לנו יש דברים שאנו מושעבדים להם, ואנו קוראים להם "רצונות"?

לסיכום הדיון:

מושג החופש והעבדות שייכים גם לימיינו.

כל אחד מאיתנו יש רצונות ושאיפות. השאלה היא מהו רצון אמיתי, ומהו רצון חיצוני בלבד -

שאנו מושעבדים לו, אך לא תמיד רוצחים בו.

חוירות היא החופש לעשות את מה שאנו באמות מאמינים בו, בלי להיות מושעבדים לדברים

חיצוניים כמו הרגלים שליליים, תאות, כבוד ועוד.

אדם שהפסיק לעשן לאחר שנים רבות כי הוא רוצה חיים בריאות - הוא בן חורין אמיתי, שחרר

את עצמו מהשעבוד לסיגירה, והוא חופשי להשים בדבר האמתי - בדאגה לחייו. השחרור מכל

השבודים המקרים אותנו הוא ממשימה לא פשוטה, אך מובטח כי שכר בצדה - איכות חיים -

שמחת חיים וחופש לחיות כמו שאנו רוצים באמות.